

GYDYTOJAS IŠ VAINEIKIŲ

Apie Juozapą Petrą Radiką ir
koplytstulpį „Šv. Jonas Nepomukas“

PARENGĖ JURGIS ŽELVYS

V. Radikaitės-Žukienės nuotraukoje – koplytstulpis „Šv. Jonas Nepomukas“ prie Akmenos upės kelyje Vaineikiai-Darbėnai (Kretingos r.). Skulptorius Vytautas Jaugėla

Kretingos rajone, kelyje Darbėnai–Vaineikiai, vos pravažia-vus tiltą per Akmenos upę, jau kuris laikas kiekvieno praeinan-čio ir pravažiuojančio dėmesį patraukia „Šv. Jono Nepomuko“ koplytstulpis. Dar savo didaktiniame apsakyme „Janis Kuisis“ Žemaičių vyskupas Motiejus Valančiaus aprašo anksčiau prie šio upelio stovėjusį „Šv. Jono Nepomuko“ koplytstulpį, kuris, tada, kaip ir senasis tiltas per Akmeną, buvo šiek tiek toliau nuo dabartinės vietos. „Šv. Jono Nepomukas“ („Nepomucenas“) kaip ir „Kristaus krikšto“ („Šv. Jono Krikštytojo“) skulptūrėlės tradi-ciškai dažniausiai Žemaitijoje būdavo statomos prie upių, upe-lių, šaltinių – tikėta, kad šie šventieji saugo žmonės nuo ligų, įvairiausių negandų, įvykstančių prie vandens ir tiltų. 1948 m. ankstesnis koplytstulpis buvo nugriautas. Tą istoriją daugelis senųjų Vaineikių kaimo gyventojų žinojo. Atmintyje ją užfiksavo ir iš Vaineikių kaimo kilęs gydytojas Juozapas Petras Radikas.

J. P. Radikas nuolat domėjosi savo gimtųjų vietų istorija, tau-tosaka, buvo surinkęs daug įdomios medžiagos apie Vaineikių kaimą ir jo apylinkes, išnykusius to krašto vietovardžius, rašė vaikystės, studijų laikų ir darbo įvairiose Lietuvos vietose prisimi-nimus. Turėjo neabejotiną rašytojo talentą ir nuovoką, tačiau, anot jo dukters Vaidos Radikaitės-Žukienės, tuos atsiminimus, ko gero, rašė ne dėl to, kad išleistų kokią knygą, o sau, savo artimiesiems, bendradarbiams, šeimos nariams, kad ilgiau žmo-nių atmintyje išliktų tai, kas jam šiame gyvenime atrodė svarbu. Kol dirbo, tam laiko likdavo nedaug, o vėliau...

Vėliau jis, būdamas pats kraujo ligų specialistas, sužinojo, kad serga sunkiai pagydoma ir greitai progresuojančia kraujo liga. Vis dėlto vylėsi, kad pasveiks. Sirgdamas jis gana intensy-viai rašė jau anksčiau pradėtus savo atsiminimus. Kaip vienas iš būdų greitai neišeiti iš šio pasaulio buvo jo sumanymas atsta-tyti „Šv. Jono Nepomuko“ koplytstulpį gimtinėje. Deja, atstatyto jis jau nebesulaukė. Koplytstulpį, skirtą J. P. Radiko ir visų kitų išėjusių iš gimtinės vaineikiškių atminimui, atstatė J. P. Radiko broliai ir seserys. Koplytstulpis buvo pašventintas 2005 m. rug-sėjo 29 d.

JUOZAPAS PETRAS RADIKAS

Gydytojas, kraštotyrininkas, valstybės veikėjas. Pradžios moks-lus baigė Vaineikių pradinėje. Po to – Darbėnų vidurinė mokykla, kurią baigė 1955 m. Toliau gabus vaikas pasuko į Vilniaus univer-sitetą, kur 1955–1961 m. studijavo Medicinos fakultete. Po to dirbo gydytoju Jurbarko rajone, vadovavo Kupiškio, Jonišio rajonų cen-trinėms ligoninėms. Nuo 1975 m. dešimt metų dirbo Vilniaus Res-publikinės kraujo perpilimo stoties vyriausiuoju gydytoju. Vėliau tapo Vilniaus universiteto Santariškių klinikų vyr. gydytojo pava-duotoju gydymo reikalams, o 1988 m. jam buvo patikėtos Santariš-kių ligoninės vyriausiojo gydytojo (vėliau – generalinio direkto-riaus) pareigos. Šias pareigas ėjo iki pat 1996 m., kol buvo pa-kviestas dirbti Vyriausybės konsultantu sveikatos apsaugos klau-simais. 1999–2002 m. dirbo Sveikatos apsaugos ministerijoje. Iš jo mokslinių darbų žymiausia kartu su A. Bartkevičiumi spaudai parengta knyga „Klinikinės transfuziologijos pagrindai“ (1990).

Mirė 2005 metų rugpjūčio 29 d. Palaidotas Vilniuje. 1996 m. lapkričio 2 d. apdovanotas LDK Gedimino IV laipsnio ordinu (Kari-ninko kryžiumi).

J. P. Radiko rašytinį palikimą saugo ir tvarko jo dukra Vaiva Radikaitė-Žukienė. Dalis atsiminimų jau parengta spaudai ir publi-kuota tų rajonų, kuriuose J. P. Radikas dirbo gydytoju, spaudoje. Dalis pačiais paskutiniaisiais J. P. Radiko gyvenimo mėnesiais parašytų atsiminimų (jie daugiausia apie gimtuosius Vaineikius) šiuo metu yra rengiami spaudai ir artimiausiu laiku skaitytojai jų turėtų sulaukti. Tikėtina, kad bus išsaugoti ir J. P. Radiko rankraš-čiai – tuo rūpinasi šio iškilaus žemaičio artimieji ir pirmiausia dukra Vaiva.

Artimiausiu laiku dalį J. P. Radiko atsiminimų planuojama spaus-dinti ir „Žemaičių žemės“ žurnale.

Literatūra:

1. Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešosios bibliote-kos elektroninis leidinys „Kretingos personalijų žinynas“ [interaktyvi duomenų bazė, žiūrėta 2007 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.kretinga.lt/pages/view/?id=521>.